

Nord-Troms tingrett

Fr. Nansens plass 17
Postboks 2510, 9270 Tromsø

Barne-og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep

Tromsø 5. januar 2017

0030 Oslo

Endringer i barneloven om bedre beskyttelse av barn

Vi viser til høringsbrev av 2. november 2016 der det er foreslått en rekke endringer i barneloven. Av hensyn til den korte høringsfristen har vi valgt å konsentrere høringsuttalelsen om utkastet pkt. 6 Tap av foreldreansvar etter dom i straffesak. Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har her foreslått endringer i barneloven som blant annet innebærer at dommere av eget tiltak skal reise sak og treffe avgjørelse om tap av foreldreansvar, tap av samværsrett og rett til å ha barnet boende hos seg etter avsagte straffedommer.

Nord-Troms tingrett er enig med departementet i at det er viktig å få en løsning på utfordringen med foreldreansvaret m.v. når et barn er rammet av eller utsatt for en alvorlig straffbar handling fra en av foreldrene. Barnets beste er det førende prinsippet i norsk lovgivning som omhandler barn og barn har krav på beskyttelse mot vold og overgrep.

Forslaget om at domstolen skal ha plikt til å reise sak i slike situasjoner reiser imidlertid flere prinsipielle og praktiske problemstillinger som ikke synes tilstrekkelig vurdert eller utredet.

Det er et viktig rettsprinsipp at domstolene skal være uavhengige og nøytrale. Det er bl.a. dette som bidrar til å skape den tilliten rettssystemet er tuftet på. Som en naturlig konsekvens av dette er det ikke domstolene som initierer rettsprosessene. Domstolene behandler de sakene som bringes inn til retten og saksbehandlingen gjennomføres etter en prosess som er bygd på kontradiksjon og upartiskhet.

Lovforslaget legger opp til at domstolene nå skal ha ansvar for å reise sak etter at det er avsagt en straffedom, herunder sørge for at saken blir opplyst, for til slutt å skulle fatte avgjørelse ved dom. Med dette bringes en helt ny ordning inn i rettssystemet. Den ordningen som foreslås innført bryter med vår rettstradisjon og kan bidra til å svekke tilliten til domstolenes upartiskhet. Forslaget strider også etter vår oppfatning mot Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6 hvor det heter at alle har rett til å få saken sin behandlet av en uavhengig og upartisk domstol. En domstol som selv skal reise sak, avgjøre hvilke bevis som skal føres for å opplyse saken for deretter å avsi dom vil ikke fremstå med den nødvendige nøytralitet.

I høringsnotatet på s 43 fremgår det at departementet legger til grunn at partene vil følge opp saken slik det er vanlig i sivile saker, selv om partene ikke selv har tatt initiativ til å bringe saken inn for domstolen. Dette er en slutning som ikke er nærmere underbygget. Det er etter vår oppfatning ikke grunnlag for å forutsette at partene i slike saker vil bidra til tilstrekkelig opplysning av saken. Partene har ikke selv tatt initiativ til rettssaken, noe som kan ha sammenheng med at de verken evner eller ikke ønsker å bidra til en rettsprosess. I de tilfellene partene ikke ønsker å reise søksmål, blir domstolen en instans som griper inn mot partens vilje.

Det er grunn til å anta at domstolen får et betydelig ansvar for å få disse sakene tilstrekkelig belyst, herunder ansvar for å innhente dokumentbevis og finne frem til aktuelle vitner m.v. Dommeren vil imidlertid ikke ha nevneverdig kjennskap til saken eller familieforholdene på forhånd, slik gjerne barnevernet og påtalemyndigheten har. Vi vet av erfaring at foreldretvister ofte er kompliserte og sammensatte, og at det regelmessig er behov for å innhente betydelig informasjon, herunder sakkyndige vurderinger, før en avgjørelse kan treffes. Dette vil også gjelde flere av sakene som berøres av dette lovforslaget.

Når dommeren uten ugrunnet opphold skal opplyse saken og fatte avgjørelse, kan det også være fare for at saken ikke blir tilstrekkelig opplyst eller utredet. Departementet har i høringsnotatet så vidt nevnt bruk av rettsoppnevnt sakkyndig i noen sammenhenger. Slik Nord-Troms tingrett ser det er det grunn til å anta at det i relativt mange av disse sakene vil være behov for psykologfaglig bistand etter barneloven § 61. Lovforslaget innebærer for eksempel at retten skal reise sak om tap av foreldrerettigheter for alle barna til den som er domfelt. Dette gjelder uavhengig av barnas alder og uavhengig av om barna er direkte berørt av den straffbare handlingen. Det kan i enkelte tilfeller fremstå som uforsvarlig at domstolen

skal pålegges å reise sak med påstand om tap av foreldrerettigheter uten at det er gjort en forutgående vurdering eller utredning av situasjonen.

Vi vil videre påpeke at lovforslaget fremstår som mer inngripende enn tvangshjemlene i barnevernlovgivningen med hensyn til å kunne frata en forelder rettighetene til egne barn. Samtidig legges det opp til færre rettssikkerhetsgarantier og mindre omfattende krav til saksbehandlingen enn ved overprøving av tvangsvedtakene i barnevernet. Dette illustrerer de prinsipielle betenkelighetene ved departementets forslag.

Lovforslaget legger også klare føringer på rettens vurderinger. Det legges opp til at foreldrene som regel skal tape all rett til kontakt med barnet etter at domstolen har reist sak. Det er i følge høringsutkastet en "markert føring" for dette resultatet, med mindre en annen avgjørelse er "klart til beste for barnet".

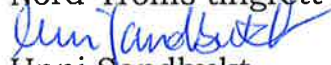
Vi savner for øvrig en nærmere redegjørelse for hva som ligger i begrepet "klart til beste for barnet", herunder om dette innebærer en annen vurdering enn den som skal gjøres i henhold til barneloven § 48 jf. grunnloven § 104. Etter vår vurdering bør det uansett være en vanlig skjønnsmessig vurdering av barnets beste som skal ligge til grunn for avgjørelsen, dersom ordningen i høringsutkastet blir innført.

Nord-Troms tingrett mener videre at staten bør dekke sakskostnader for de private partene hvis sak skal kunne reises av staten i samsvar med lovforslaget. Å tape foreldreansvaret eller nektes retten til kontakt med sine barn er svært inngripende for den det rammer. Personer som opplever at staten reiser en slik sak mot dem, vil etter vårt syn ha behov for juridisk bistand. Bestemmelsene om sakskostnader etter tvisteloven kapittel 20 bør derfor ikke anvendes for disse sakene.

Konklusjon:

Det er vårt hovedsynspunkt at ansvaret for å fremme en sak om tap av foreldrerettigheter i de tilfellene som er omhandlet i lovforslaget, bør legges til andre instanser enn domstolene. Det er etter vår vurdering mer nærliggende å vurdere om barneverntjenesten skal ha ansvaret for å kunne gripe inn med tiltak i de tilfellene som er omhandlet i forslaget. Det foreligger så vidt vi kan se ingen tilfredsstillende utredning av dette spørsmålet. Vi etterlyser også en nærmere vurdering av tiltak som kan gi partene selv bedre grunnlag for å reise sak.

Nord-Troms tingrett 5. januar 2017

Unni Sandbukt

Sorenskriver